

Πηγές για τη διδασκαλία της Αρχαιολογίας στο Διαδίκτυο (μέρος 4ο)

Η Ζωφόρος του Παρθενώνα

Επιμ. ΥΠΠΟ - Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης, Α' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης
<http://zeus.ekt.gr> (ελληνικά, αγγλικά)

Εκδοσή στο διαδίκτυο του περιεχομένου του οπτικού δίσκου, που κυκλοφόρησε το φετινό καλοκαίρι. Περιλαμβάνει φωτογραφική τεκμηρίωση όλων των σωζόμενων λίθων της ζωφόρου, που φυλάσσονται σε τρία διαφορετικά μουσεία, της Ακρόπολης, το Βρετανικό και του Λούβρου. Την παρουσίαση της ζωφόρου ολοκληρώνουν οι σχεδιαστικές αποτυπώσεις των J. Carrey (1674) και J. Stuart (1751). Προσφέρει πλούσια εισαγωγική παρουσίαση, περιήγηση στη ζωφόρο, περιγραφή των παραστάσεων ανά λίθο, καθώς και παραρτήματα με τη μέθοδο αριθμησης των λίθων, ελληνική και ξένη βιβλιογραφία και αναφορά στους συγγραφέες του έργου (επιμέλεια περιεχομένου Α. Χωρέμη και Κ. Κατράκταλη, φωτογραφίες Σ. Μαυρομάτση, σχεδιασμός εφαρμογής Κ. Αντωνιάδης, επιμέλεια παραγωγής Ε. Σαχίνη) (εικ. 1).

1. Η εισαγωγική οθόνη του δικτυακού τόπου για τη ζωφόρο του Παρθενώνα.

Βάση δεδομένων Arachne, Forschungsarchiv für Antike Plastik

Επιμ. R. Förtsch
<http://www.arachne.uni-koeln.de/index.html> (γερμανικά)

Αναπτύσσεται από το ερευνητικό αρχείο αρχαίας γλυπτικής του Αρχαιολογικού Ινστιτούτου του Πανεπιστημίου της Κολωνίας. Το αρχείο, που ιδρύθηκε το 1966 με σκοπό τη συλλογή φωτογραφικού υλικού για την τεκμηρίωση και την έρευνα της αρχαίας γλυπτικής, περιλαμβάνει σήμερα 160.000 αριθμικά και φωτογραφίες. Στη βάση δεδομένων καταγράφονται πληροφορίες για τα γλυπτά και τη φωτογραφική τους τεκμηρίωση. Σήμερα περιλαμβάνει πάνω από 42.000 θετικά αντικείμενα, με 18.000 εικόνες, και εμπλουτίζεται συστηματικά με την πρόοδο της έρευνας και της τεκμηρίωσης του φωτογραφικού υλικού του αρχείου. Τη βάση στο διαδίκτυο αποτελούν τρία αρχεία: ένα κύριο που περιλαμβάνει τις πληροφορίες για τα γλυπτά (Plastik) και δύο επιμέρους αρχεία, το πρώτο με στοιχεία για τις συλλογές στις οποίες ανήκουν τα έργα (Sammlungen) και το δεύτερο με στοιχεία για τα κάθε είδους αντίγραφα τους (Reproduktionen). Η αναζήτηση γίνεται με ένα ή περισσότερα κριτήρια στα διαφορετικά αυ-

τά αρχεία. Στο αρχείο γλυπτών, κριτήρια αναζήτησης αποτελούν τα έτη: τίτλος έργου, περιγραφή, είδος, τόπος εύρεσης, προέλευση, τόπος διατήρησης, κατάσταση διατήρησης, χρονολόγηση, χρήση, τύπος, αριθμός ευρετηρίου της εικόνας στη βάση καθώς και ένα πεδίο για την αναζήτηση στο περιεχόμενο του συνόλου των πεδίων (πεδίο «Metasuche»). Άρκετά από τα πεδία διαθέτουν καταλόγους όρων, που χρησιμοποιούνται για την ευρετηρίαση των έργων διευκολύνοντας το ξεφυλλισμα του περιεχομένου (όπως και στη βάση του αρχείου Beazley για την αττική αγγειογραφία, ο χρήστης δεν θα πρέπει να εκπλαγεί αν ορισμένοι όροι δεν δίνουν απάντηση), αφού χρησιμοποιούνται θεσραυροί και από άλλες βάσεις των ερευνητικών αυτών κέντρων). Επίσης, όπως και στη βάση δεδομένων του αρχείου Beazley, προσφέρονται ειδικά φίλτρα για την αναζήτηση σε συγκεκριμένα υποσύνολα της βάσης, π.χ. στο σύνολο των έργων που διαθέτουν εικονογραφική τεκμηρίωση ή αντίγραφο, σε συμπλέγματα ή συντάγματα, κ.ά. Η εμφάνιση των αποτελεσμάτων γίνεται είτε συντοκτικά, με επιλεγμένα πεδία και εικονίδια έργου, είτε με αναλυτικό θετικό και ει-κονίδια του συνόλου της διαθέσιμης φωτογραφικής τεκμηρίωσης.

Εκτός από την έρευνα, η βάση δεδομένων εδωπιετείται και την παραγωγή φωτογραφιών στο αρχείο, ενώ η πρόσβαση είναι ελεύθερη για ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς, με απαραίτητη προϋπόθεση την εγγραφή για την απόδοση κωδικού πρόσβασης (ο κανονισμός χρήσης της βάσης διατίθεται στην αρχική σελίδα).

AERIA, φωτογραφικό αρχείο της συλλογής αρχαιοτήτων του Πανεπιστημίου Friedrich Alexander, Erlangen/Νυρεμβέργη

Επιμ. M. Boss
<http://www.phl.uni-erlangen.de/~p1altar/aeriahome.html> (γερμανικά, αγγλικά)

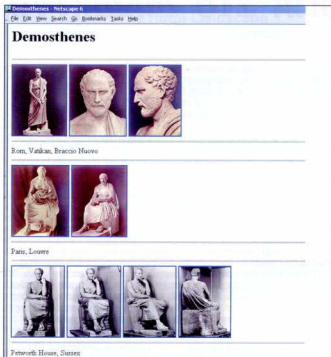
Η σημαντική αυτή αρχαιολογική συλλογή της Βαυαρίας περιλαμβάνει, εκτός από έργα μικροτεχνίας, κεραμική, γλυπτική, 8.000 και εκκείμενα αρχαία πλαστικά (500), ένα πλούσιο φωτογραφικό αρχείο με 40.000 αυθεντικές φωτογραφίες (οι πιο παλιές χρονολογούνται από το 1870 περίπου). Πρόκειται για το προσωπικό φωτογραφικό αρχείο του Paul Arndt, καθηγητή Αρχαιολογίας και λογίου, ο οποίος διέθετε, μαζί με τον Walther Amelung, μια από τις πλουσιότερες φωτογραφικές συλλογές αρχαίας γλυπτικής. Μετά το θάνατό του, το 1937, ο βοηθός του Georg Lippold, ο οποίος γνώριζε την αξία του αρχείου, φρόντισε για την αγορά του και στη συνέχεια για τον εμπλουτισμό του. Το αρχείο αποτελούνταν από 28.000 φωτογραφίες, τα ταξιδιωτικά του ημερολόγια από την Ελλάδα, την Ιταλία και την Τουρκία, 39.000 τυπώματα σφραγιστολιθών και δακτυλιολίθων, κ.ά. (για την ιστορία του φωτογραφικού αρχείου, βλ. http://www.phl.uni-erlangen.de/~p1altar/geschichte_html/geschichte.html#photosammlung). Τμήμα του φωτογραφικού υλικού, και ειδικότερα για την αρχαία ελληνική γλυπτική, διατίθεται ελεύθερα στο διαδίκτυο από το 1996 με τη μορφή ενός «εικονικού μουσείου» για εκπαιδευτική και ερευνητική χρήση (στην αρχική σελίδα, επιλογή «Photosammlung» και κατόπιν «Zugang zum Bildarchiv»).

Εκτός από την αναζήτηση με συγκεκριμένα κριτήρια παρέχεται πίνακας τυπολογικής κατάταξης των εικονιζόμενων αντικειμένων και μνημείων: γλυπτά (ανδρικές και γυναικείες μορφές, πορτρέτα, συντάγματα, ζώα), αρχιτεκτονική πλαστική, αρχιτεκτονικές διάκοσμοι, ανάγλυφα, τοπογραφία, επιγραφική, φωτογράφοι (για τις φωτογραφίες του τέλους του 19ου αιώνα, με θέματα όπως η Ακρόπολη της Αθήνας και τα μνημεία της, η Ρώμη, η Πομπηία, κ.ά.) (εικ. 2).

Skenotheke, αρχαία θέατρα και απεικονίσεις αρχαίου δράματος

Επιμ. J. Porter
<http://duke.usask.ca/~porter/skenotheke.html> (αγγλικά)

Παρέχεται θεματικά οργανωμένος κατάλογος συνδέσεων που παραπέμπουν σε εικόνες από διαφορετικές συλλογές (από πανοπιστημιακά ιδρύματα αλλά και εταιρίες εμπορικού χαρακτήρα, με συνέπεια την ανάγκη ελέγχου της πληροφορίας) και πηγές πληροφορήσεως στο διαδίκτυο με θέμα το αρχαίο θέατρο και τις αναπαριστά-

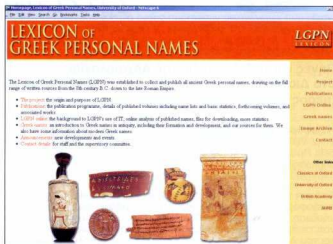
2. Φωτογραφικό αρχείο AERIA, ενότητα «Πορτρέτα», υποενότητα «Ρήτορες», επιλογή πορτρέτων του Δημοσθένη (δυνατότητα μεγέθυνσης).

σεως αρχαίου δράματος, που αναπτύχθηκε αρχικά για τις ανάγκες διδασκαλίας στο πανεπιστημιακό αυτό τμήμα. Οι πληροφορίες για τα αρχαία θέατρα παρουσιάζονται κατά περιοχές (Ελλάδα, Μικρά Ασία, Κάτω Ιταλία), ενώ οι αναπαραστάσεις αρχαίου δράματος οργανώνονται κατά κατηγορίες αντικειμένων – κεραμική, γλυπτική, είδηλα, ψηφιδωτά, τοιχογραφίες, ανάγλυφα, αρχιτεκτονικά γλυπτά, χορηγικά μνημεία.

A Lexicon of Greek Personal Names
 Επιμ. P. M. Fraser, E. Matthews, R. W. V. Catling
<http://www.lgpn.ox.ac.uk/index.html> (αγγλικά)

Συμπλήρωμα της γνωστής έντυπης έκδοσης, που συλλέγει και δημοσιεύει όλα τα γνωστά αρχαία ελληνικά ονόματα (συμπεριλαμβανομένων των μη ελληνικών ονομάτων, γραμμένων στα ελληνικά, και των ελληνικών ονομάτων, γραμμένων στα λατινικά), σε κάθε είδους πηγές (λογοτεχνία, επιγραφές, γκράφτι, παπύρους, νομίσματα, αγγεία, και άλλα αντικείμενα), από την εποχή των πρώτων ελληνικών γραπτών κειμένων μέχρι τον 6ο αιώνα μ.Χ.

Στον δικτυακό τόπο παρέχεται αναζήτηση στο περιεχόμενο των τόμων που έχουν εκδοθεί (LGN I: Νησιά Αιγαίου, Κύπρος, Κυριωνική, LGPN II: Αττική, LGPN IIIA: Πελοπόννησος, Δυτική Ελλάδα, Σικελία, Κάτω Ιταλία, LGPN IIIB: Κεντρική Ελλάδα – Μεγαρίδα ως Θεσσαλία), με 28.000 καταγεγραμμένα ονόματα, ενώ καινοτομία αποτελεί η δυνατότητα χρήσης διαφορετικών συστημάτων κωδικοποίησης των ελληνικών σε υπολογιστή (Beta, ψηφιακής βιβλιοθήκης Περσέας, Symbol font, Monospace Greek / Win-1253 και Unicode) τόσο για την αναζήτηση όσο και την επιλογή εμφάνισης του ονόματος. Παρέχονται επίσης αλφαβητικό ευρετήριο, ευρετήριο ονομάτων ομοιοσημοποιημένων με βάση τις καταλήξεις τους, βιβλιογραφία, προσθήκες και διορθώσεις της έντυπης έκδοσης, βιβλιοκρισίες των εκδοθέντων τόμων, στατιστικά ονομάτων (πληθυσμός, ποσοστό ανδρικών και γυναικείων ονομάτων, τα πιο δημοφιλή ονόματα, κ.ά.). Συγκρίσεις αναπτύσσεται και δημοσιεύεται και νέο περιεχόμενο, όπως σύντομη εισαγωγή στην ελληνική ανθρωπωνυμία, σχετικές δημοσιεύσεις και αρχείο εικόνων με επιλεγμένα είδη μνημείων με επιγραφές (εικ. 3).

3. Η εισαγωγική οδόν του δικτυακού τόπου του Lexicon of Greek Personal Names.

De Imperatoribus Romanis: εγκυκλοπαίδεια ρωμαίων και βυζαντινών αυτοκρατόρων

Επιμ. R. D. Weigel
<http://www.roman-emperors.org> (αγγλικά)

Σχεδιασμένο για τους αγγλόφωνους φοιτητές αρχαίας ιστορίας και του ευρύ κοινό, η εγκυκλοπαίδεια αυτή περιλαμβάνει τις βιογραφίες ρωμαίων και βυζαντινών αυτοκρατόρων από το 27 π.Χ. μέχρι την πτώση της Κωνσταντινούπολης. Οι βιογραφίες πλαισιώνονται με ιστορική επισκόπηση με μορφή χρονολογικού πίνακα, και, ειδικά για τη ρωμαϊκή εποχή, παράρτημα με τις σημαντικότερες μάχες (Imperial Battle Map Index, υπεύθυνος Hugh Elton), ιστορικούς χάρτες (υπεύθυνος Christos Nussli), κατάλογο νομισμάτων (Virtual Catalog of Roman Coins, υπεύθυνος Robert W. Carr, Jr.), γενεαλογικά δέντρα των σημαντικότερων δυναστειών.

Βιβλιογραφική παραπομπή σε δικτυακό τόπο

Το περιεχόμενο ενός δικτυακού τόπου, που ένας εκδόστης θέτει στη διάθεση τριών κοινών στο διαδίκτυο, αποτελεί ηλεκτρονική δημοσίευση και σε περίπτωση που χρησιμοποιείται ως πηγή πληροφόρησης πρέπει να αναφέρεται σε μια βιβλιογραφία. Κανόνες προτείνουν τόσο ο Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης ISO (πρότυπο ISO 690-2 για ηλεκτρονικά έγγραφα ή τεκμήρια, <http://www.nlc-bnc.ca/iso/690-2/standard/690-2e.html>) όσο και ορισμένα αρχαιολογικά περιοδικά, όπως το *American Journal of Archaeology* (AJA) (http://www.ajaonline.org/shared/s/info_contrib_5.html), ανάλογα με τους τύπους δικτυακών τόπων (βλ. βιβλιογραφία, δικτυακό περιοδικό, κ.ά.), την παραπομπή στο σύνολο του περιεχομένου ή σε συγκεκριμένο τμήμα του δικτυακού τόπου, κ.ά. Σύμφωνα λοιπόν με το AJA, η βιβλιογραφική παραπομπή σε δικτυακό τόπο πρέπει να περιλαμβάνει το όνομα του συγγραφέα ή του υπεύθυνου του περιεχομένου (προσούπο ή φορέα), την ημερομηνία δημοσίευσης ή εμφάνισης των ιστοσελίδων, τον τίτλο της συγκεκριμένης ιστοσελίδας ή τμήματος του δικτυακού τόπου σε εισαγωγικά, όπως γίνεται για τις δημοσιεύσεις που αποτελούν τμήμα συλλογικού έργου ή περιοδικού, ή τον τίτλο του δικτυακού τόπου με πλάγια γράμματα, την ηλεκτρονική διεύθυνση και την ημερομηνία επίσκεψης της ιστοσελίδας.

Παράδειγμα, σύμφωνα με τους κανόνες που προτείνει το AJA: Αρχείο Beazley, 30 Μαΐου 2003, "Greek Painted Pottery", <http://www.beazley.ox.ac.uk/BeazleyAdmin/Script2/Pottery.htm> (10 Νοεμβρίου 2003).

Ημερομηνία επίσκεψης των δικτυακών τόπων: Νοέμβριος 2003.

Επικοινωνία: στη διεύθυνση του περιοδικού ή <charatzou@aol.com>

Τη στήλη της Πληροφορικής επιμελείται η Κατερίνα Χαράτζοπούλου Αρχαιολόγος ειδικευμένη στην Τεκμηρίωση